

Repetitiefoto 1978

Grégoire Ik heb geen geld.

Jonathan Dat geeft toch niet.

Grégoire Zeker van? Ik ben er niet trots op zo te moeten sterven. Ik heb er dan toch een beetje.

Jonathan Je hebt mij alles gegeven.

Grégoire Bijna, ja. Geef hun zolang u in leven bent. Ik denk dat de spade midden in de tuin is blijven staan. Haal haar binnen voor de winter, anders roest ze nog. *(Een poos.)* Ik had zo graag je kinderen gekend. Ik ben niet bang om weg te gaan. De aarde, dat kennen wij. Vanboven en vanonder. *(Een poos.)* Het wordt donker achter mijn leven.

Jonathan Het bloed! *(Jonathan omarmt Grégoire en streelt zijn gezicht alsof hij het bloed afbet.)*

Jonathan Het bloed dat vloeit over je gezicht. Misschien is het een bloedaandrang. Het is niet de eerste maal dat jou dat overkomt, het is niet ernstig. Ik breng je naar de kliniek. Ik zal je ondergoed, je pyjama achteraf komen brengen. De bezoeken zijn van drie tot vier. Je zal niet alleen zijn. Iedere dag kom ik je bezoeken. Het gaat wel voorbij. Het is loos alarm. Ziezo, er valt niets meer te bespeuren op je mond, op je lippen, op je ogen.

Grégoire Ik voel me beter. *(Hij gaat zitten. Jonathan plaatst zich achter hem.)*

Grégoire We reden door de velden. We reden samen, Jonathan, op de fiets, ik op het grote zadel, jij achterop. Ik voelde je armen mijn lichaam omknellen. Ik hoorde je praten, lachen, zingen. Ik zei bij mezelf: "Grégoire, peddel op aarde. Als je kon peddelen door de hemel, zoals in de kinderverhalen, zou je hem alles laten zien, jijzelf. Het is je zoon. Besef je dat. Je zal de wereld laten zien aan een nieuw menselijk wezen. Zijn leven zal aanzienlijk mooier zijn dan het jouwe." *(Grégoire neemt Jonathans armen vast en legt ze rond zijn hals.)*

Grégoire Ah, een zoon hebben! *(Hij sluit de*

ogen. Einde van de "tweede dood van Grégoire". Hier eindigt het twaalfde tafereel en het morgenrood maakt een einde aan de terugkeer van de vader.)

DOEK

DERTIENDE TAFEREEL

In de keuken van Alice. De platendraaier speelt zacht een operette.

Ulysse U ziet er tevreden uit.

Alice Grégoire heeft nooit zo'n mooie Allerheiligen gehad. Zijn graf is bedolven onder de bloemen. Jonathan heeft er zo'n grote krans op neergelegd.

Ulysse Ziet u wel dat hij zo ondankbaar niet is. Men vergeet zijn ouders niet zo gauw. *(Een stem uit een luidspreker kondigt een betoging aan bij Empyrex.)*

Lydie De arbeiders zijn vastberaden.

Ulysse Als men ze maar niet verraadt. Het actiecomité heeft een oproep gedaan om ze te helpen, met geld...

Lydie Met levensmiddelen ook. *(Jonathan komt binnen, gaat aan tafel zitten. Alice brengt hem koffie.)*

Alice Hij legt nogal wat afstanden af de laatste dagen: zijn huis, de school, Empyrex, hier.

Jonathan Het comité vraagt slaapzakken, dekens. *(Alice gaat buiten. Komt terug binnen.)*

Alice Hier heb je er twee. Het zijn goeie.

Lydie We zullen ze brengen. De nachten zijn al kil.

Ulysse De winter is in aantocht. Ik vraag mij af wat ik hun zou kunnen brengen.

Jonathan *(Tikkend op zijn machine.)* Aan het provinciaal comité Zuid.

Alice Waar ben je mee bezig?

Jonathan Enkele regels voor een telegram.

"Een betoging werd gepland..."

Alice Ze zijn naar het dorpsplein gekomen. Daar woonde de uitbater van de kolenmijn. Alle mijnwerkers zijn gekomen, met hun bijlen. Ze hebben geknield. Dat was voor 14-18, toen het socialisme ontstaan is. Was de uitbater niet gezwicht, dan hadden ze hem kopje kleiner gemaakt. Ze werkten overdag, ze werkten 's nachts. Hun kinderen zagen ze nooit. Op zekere dag is mijn jongere broer ingeslapen in de mijn. De mannen waren hem vergeten. Mijn vader is hem gaan zoeken. Men waste het linnen 's nachts, men had maar één stel. Sommigen hielden een koe, de minst armen. Een koe, dat was het loon van één man. Mijn moeder ging eens per maand inkopen doen, met haar kruiwagen. En we maakten kleine pakjes: reuzel, spek, om er zeker van te zijn dat we gingen toekomen voor de maand. We aten geen vlees. De miljonairs zullen afzien. Het is hun laatste kans.

Jonathan Je doet me denken aan wat Marx ooit zei.

Alice Marx?

Ulysse Wie is dat, Marx? *(Alice gaat de operette wat minder hard zetten die men hoorde op de achtergrond. Ze komt naast Jonathan zitten, legt hem een deken over de schouders. Lydie en Ulysse gaan eveneens wat dichterbij de tafel staan.)*

DOEK

Conversation en Wallonie werd in 1978 gecreëerd door het Ensemble Théâtral Mobile in Brussel; regie Marc Liebens. Het Centre National Dramatique du Nord - Pas-de-Calais (Noord-Frankrijk) neemt het stuk op zijn programma in het voorjaar 1988; regie Jean-Louis Martin-Barboz.